

БИЗНИС

ваш партнер во успехот

EOS

Со решение на македонската влада

Новиот музеј го избриша ВМРО од името

стр. 10-11

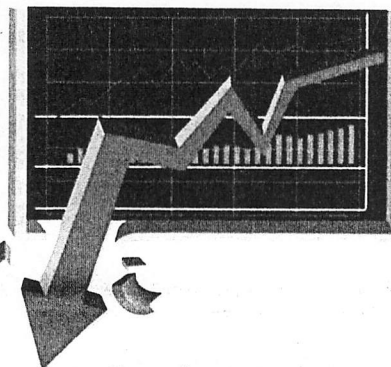
Дневен економски

година 3
петок 15 октомври 20
број 598
20 денари
www.biznis24.com.mk

Падот на индустриско производство има длабоки корени

Половина век без интензивни инвестиции

Македонија и пред почетокот на глобалната економска криза се наоѓаше само на половина од индустриското производство забележано во 1990 година. Во шеесетите и седумдесетите години од минатиот век беше остварена интензивна инвестициска активност, кога беа формирани големите претпријатија, кои потоа пропаднаа во транзицискиот период. Проблемите се уште не се решени - намалување на инвестициите, недостиг од сировини и репроматеријали, неконкуретност на домашното производство, а зголемувањето на бројот на мали и средни претпријатија не помогна многу, бидејќи производството и понатаму продолжи да паѓа, а економијата да осиромашува

МБИ 10
2.127,44 -0.72%

ОМБ
112,72 -0.07%

МБид
2.444,14 0.09%

ПРИВАТНИ МЕНУВАЧИ

€	61.30 КУП
	61.55 ПРО
US\$	42.90 КУП
	45.00 ПРО
+	45.30 КУП
	46.80 ПРО

Србија

Се продава
половина
Телеком за
1,4 милија
евра

Банкарите на Волстрит годинава ќе остварат рекорден приход

стр. 14

Совет на НБРМ

Банките стабилни, но претпазливи

БРОЈКИ

287.035.000.000

Евра изнесува вкупното богатство на 103-те милијардери кои ги има Германија. Тоа е зголемивање за 0,6 отсто во споредба со податоците од 2009 година кога во Германија имало 99 милијардери. Листата на најбогатите во Германија ја објави Менаџер магазин, а меѓу 500 имиња, 103 се луѓе или семејства со имот вреден повеќе од милијарда евра. Најбогат човек во Германија и оваа година е основачот на синџирот супермаркети Алди, 10-годишниот Карл Албрехт со проценето богатство од 17,1 милијарди евра. На второ место со 156 милијарди евра е семејството на неговиот брат Тео Албрехт кој почина оваа година во јули, а на третото место е Јитер Шварц, основач на Лидл со богатство од 10,5 милијарди евра. Меѓу најбогатите германски семејства е „династијата“ која ладее со синџирот продавници за облека &A, фамилијата Бренинкмаер, со богатство од 21 милијарда евра.

160

Апограми кокаин заплени австралиската полиција што со катамаран бил префрлен од јужна Америка во Австралија, соопшти полицијата во Бризбејн. Станува збор за трета големина заплена на дрога во историјата во Австралија, а вредноста на дрогата се проценува на повеќе од 160 милиони австралиски долари, изјави заменик комесарот на полициското одделение за борба против наркотиците, Ендру Колин, пренесоа американските медиуми. Според Колин, бродот со верцувана дрога два дена бил надгледан од хеликоптер, бидејќи на полицијата и му јавено дека превезува кокаин. Бродот е петокот бил под будното око на полицијата, уште кога се наоѓал на околу 800 километри од австралискиот источен брег, а бил жетрнат во средата на приодот до пристаништето во Бризбејн. При тоа, на катамаранот име уапсени две лица за кои се верува дека од Костарика и од Германија. Работни места укинува британската банкарска групација „Лојдс“ (ЛБГ) во нејзиниот ИТ сектор. Со оваа непопуларна мерка се опфатени 1.600

1.500

работни места, што сега се пополнети со луѓе работни во банката, потоа уште 1.150 работни места со лица кои се на договор, дока другите 1.750 работни места што се евидирани да се укинат, се наоѓаат во банските филијали и претставништва на банката. Сите работни места е предвидено бидат затворени до 2012 година и според јаснувањето на „Лојдс“, се последица на миграцијата на ИТ операциите меѓу ЛБГ и „пацијата“ „Халифакс-Банка на Шкотска“ (ХС). Овие две банки се обединија по крејниот удар и банкарската криза од предешни години, како дел од операцијата на британската Влада за спас на ХБОС. Сегашната „пација“ „Лојдс“ 41 отсто е во сопственост на британската држава, откако во 2008 година банката доби 20 милијарди фунти за прашање на нејзината ликвидност.

300

работни места во Велика Британија укинува извозителот на компјутери „Хјулит Пакет“ (HP) и планира да пресели во странство дел од своите сегашни британски работни. Во објаснувањето на таквото решение се наведува дека тоа е дел од програмата за укинување на три илјади работни места во погоните на компанијата низ целиот свет. Претставник на британските синдикати ита“ ја нарече ваквата одлука на „Хјулит Пакет“ како „натамошно касапење на ранните места“, нагласувајќи дека во последните две години оваа компанија во Велика Британија има отпуштено од работа шест илјади луѓе.

Падот на индустриско производство има длабок Половина век бе

Македонија и пред почетокот на глобалната економска криза се наоѓаше само на половина од индустриското производство забележано во 1990 година. Во шеесетите и седумдесетите години од минатиот век беше остварена интензивна инвестициска активност, кога беа формирани големите претпријатија, кои потоа пропаднаа во транзицискиот период. Проблемите се уште не се решени - намалување на инвестициите, недостиг од сировини и репроматеријали, неконкурентност на домашното производство, а зголемувањето на бројот на мали и средни претпријатија не помогна многу, бидејќи производството и понатаму продолжи да паѓа, а економијата да осиромашува

Падот на индустриското производство во Македонија не е последица само на глобалната економска криза, туку и на промените во македонската економија, кои настанаа во почетокот на деведесетите години. Она што се случува сега, пак, е резултат на драматичниот пад на индустриското производство во последните 20 години, односно процес на деиндустријализација од кој ни одблиску не закрепнаме во текот на последната реформска деценија. Намалувањето на производството во индустријата со особено висок интензитет се оствари во првите години на транзицискиот период. Високиот пад на индустриското производство се должеше, пред сè, на проблемите со кои се соочуваа големите претпријатија, отежнат пласман на домашните производи во странство, недоволна обезбеденост со сировини и репроматеријали, високи трошоци на работење, ниска конкурентност и високи каматни стапки.

Врз состојбите во индустриското производство големо влијание имаа и процесите

на трансформација на сопственоста, односно приватизацијата, реструктурирањето на претпријатијата загубари како и трансформацијата и селенијата на банките.

Во вакви услови изостанаа очекуваните структурни промени во националната економија. Поради големо намалување на индустриското производство дојде до влошување на производствената структура и до намалување на учеството на индустриското производство во бруто домашниот производ. Индустриското производство се карактеризираше со доминантна застапеност на сировините и репроматеријалите, ниски фази на преработка на финалните производи, неконкурентно домашно производство и висока увозна зависност.

Така, во енергетиката доминантно беше производството на електрична енергија лигнит и на нафтени деривати. Во мета

Колку за Македонија е блиска иднината Кожниот не се менув

Ако пари некогаш беа овци, кожи, пченица и слични стокови производи кои станаа камени плочи, метални парички, златници, па денес се книжни пари, зошто во иднина тие да не станат обична електронска евиденција, запис, импулс. Сепак, општество без кеш кај нас е потешко замисливо. Македонскиот граѓанин е научен на сигурност во пари кои ќе му „шушкаат“ во рацете, а стабилноста на македонскиот пазар ги нема научно на спротивното. Освен тоа, на одредени лица им е поисплатливо да перат пари денес, отколку да перат пари утре, кога за тоа скапо ќе треба да платат некој програмер

Пишува:
м-р Марија Гогова

Општество без кеш - можност, сон, јаве или фикс идеја? Многу термини можат да се поврзат со оваа тема, почнувајќи од психолошката поврзаност на лицата (физички или правни) со готовината, до научните економски истражувања за оправданоста и реалноста на оваа можност.

Што е тоа општество без кеш! Тоа е општество во кое наместо готовината, како општо прифатено средство за размена, средство за мерка на вредноста и средство за чување богатство, ќе се прифати нов инструмент, односно инструменти кои ќе

ја извршуваат и имаат истата улога. Се ќе биде исто, само што наместо листови хартија, во својот паричник (кој најверојатно ќе се преименува во картичник) ќе имате малку повеќе пластифицирани картички. Како е замислено сето тоа и зошто е возможно? Замислено е врз принципот на функционирањето на постоечкиот паричен систем, но наместо готовина, инструмент ќе бидат дебитните и кредитните картички, електронскиот паричник и слични на нив помагала, кои ќе функционираат на база на електронски импулс и пренос на податоци. Многу нормално, ќе има потреба од воведување на нови, технолошки поддржани системи, кои ќе бидат поткрепа и логистика на целиот тој процес. Ова и не е

толку далеку од остварување, затоа што

корени

ИНТЕНЗИВНИ ИНВЕСТИЦИИ

лургијата преовладуваше производството на дебели и средни лимови, заварени цевки, феролегури, оловно-цинковна руда, бакарна руда и концентрати од олово, цинк и бакар. Во индустријата на неметали и на грдежни материјали најзастапени во производството се огноотпорните материјали, керамика, цемент, тули и гипс, а во дрвната индустрија дрвената граѓа, мебелот, паркет и дрвена амбалажа. Во комплексот на текстил и кожа најзастапено беше производството на памучно и волнено предиво, памучни и волнени ткаенини, текстилна конфекција, кожа и кожни обувки.

Реалниот сектор, поради забавениот процес на производствено реструктурирање, во најголем дел го користи екстензивниот модел на развој, кој е во согласност со критериумите и барањата на странските пазари. Поради ваквата структура на производството, извозот кој треба да претставува моторна сила на развој е анемичен и се потпира на мал број нискодоходовни производи. Од друга страна, пак, инвестициите поради малите домашни заштеди и ограничените можности за користење на странски капитал се одржуваат на многу ниско ниво и создаваат простор за отпочнување на процес на ревитализација и реструктурирање на производството. Покрај ова, пречка во развојот претставувае и бавното остварување на процесот на менаџерско и организационо консолидирање на стопанските субјекти, што е особено значајно за реструктурирање на производството и создавање услови за раст на националната економија.

Во вакви услови, расположивите капацитети во индустријата недоволно се користат. Така, во некои гранки користењето

на капацитетите се движи од три до 25 отсто. Со вакво користење на капацитетите не може да дојде до израз економијата на обемот, а со тоа се намалува и конкурентската способност на производите на домашниот и на странскиот пазар.

Најголемата причина за падот на индустријата произлегува од несоодветниот модел и процес на приватизација на големите претпријатија кои се носители на развојот на националните економии.

Токму поради проблемот со големите претпријатија, македонската економија се соочи со отсуство на странски инвеститори, губење на традиционалните пазари и неможност за освојување нови.

Големите претпријатија во Македонија, во основа, се изградени во шеесетите и седумдесетите години, кога беше остварена интензивна инвестициска активност. Во транзицискиот период, како последица на изгубените пазари и новите услови на стопанисување кај големите

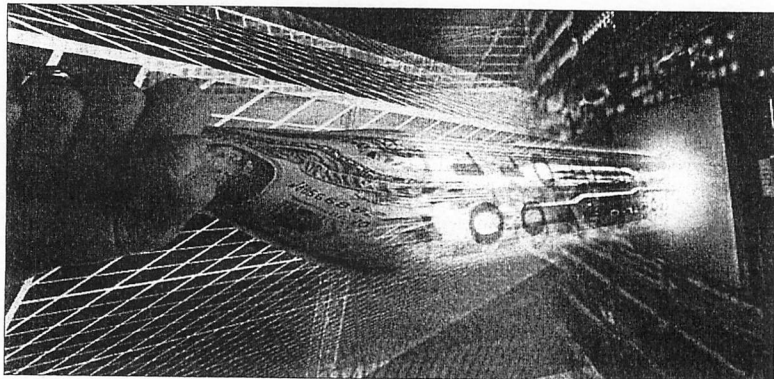
претпријатија дојде до изост проблемите и до прекин на набавките. Ова предизвика рапирување на индустриското производство на економската Истражувањата поврзани со македонската економија покажале за негово забрзување од осмислување е реструктурирање на производството на големите претпријатија согласно пазарните критериуми. Меѓутоа, се уште не се решени проблемите на големите претпријатија, а во транзицискиот период намалување на инвестициите, од сировини и репроматеријали, ретност на домашното производство. Овие проблеми кои започнаа кат на деведесетите се провлекуваат македонската економија во текот на дваесет години и за време на светската криза, сосема излегла вршина.

Така, од 2002 година, со усвојувањето на Националната стратегија за развој на малите и средните претпријатија, зголемување на бројот на малите фирми, наспротив распаѓањето на големите претпријатија. Според стичките податоци за големина на претпријатијата се забележува македонската економија доминира претпријатија кои имаат од еден до пет вработени. Меѓутоа, зголемување на бројот на мали и средни претпријатија не значи решавање на долготренинските проблеми, бидејќи производството натаму продолжува да паѓа, а експортот да осиромашува.

A.1

„општество без кеш“

лесно со електронски парични

веќе се развиени машини кои го остваруваат функционирањето на таканаречените smart картички, на електронските паричници, на интернет банкарството итн. Надоврзано на тоа, зошто ваквата идеја е возможна, мора да се навлезе во рамките на два не толку нови процеси, познати

прилагодуваат кон тој концепт на работење. Информатичката технологија се проширува во секој домен, и тоа секојдневно со брзина на светлината. Ваквото опкружување предизвика на големо да се размислува за новата еволуција во животниот век на парите. Ако пари некогаш беа овци,

обична електронска евиденција, запис, импулс.

Одговор на ова прашање даваат западните земји и далекуисточните технолошки „тигри“, кои полесно, но сигурно, го имплементираат овој систем. Го имплементираат затоа што тој носи определени предности, како што се функционалноста, сигурноста, заштедата во време, намалување на фрустрацијата, стимулацијата на економијата.

Сепак, сите наведени предности можат да се погледнат и од друг агол. Функционалноста не се реализира во моменти кога се потребни плаќања во и помеѓу домаќинствата, сигурноста има една значајна слабост наречена хакеи, заштедата на време е факт до моментот кога не настат компликации при употребата на инструментите. А тоа, пак, наметнува повикување на посебни служби или одење во посебни институции што, секако, одзема време, но и фрустрира. Стимулацијата на економијата е предност која се разгледува по професионално и економските анализи и податоци и на оваа тема како предности пол

жувања менталитетот има влијание, општество без кеш во нија е потешко замисливо. Мак граѓанин е научен на сигурност кои ќе му „шушкаат“ во рацете, носта на македонскиот пазар ги чено на спротивното. Во Маке уште се нема појавено учител научи населението на доверба нискиот систем, па затоа сите товина, а што е уште полошо, примарно се однесува за стрички единици.

Да ја тргнеме Македонија наст шеството без кеш во реални остварлива идеја, но отежната, о што финансискиот систем, поквата и приватните лица, го коризички лица. Плус, треба да пом време за општествата (земјите в неразвиените земји) да се прво технички за реализација идеја, а многу поверојатно е (вкја и Македонија) примената на винските плаќања да оди паридржување на вака доброт